

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Streetart¹: η έκφραση των νέων στην Αθήνα

Το παρακάτω κείμενο (διασκευή) υπογράφεται από τις Έβη Τσαπάρα και Αλεξία Σίλια. Δημοσιεύτηκε στο ηλεκτρονικό περιοδικό Athens Voice στις 23.11.2016.

Μικρές φράσεις, λέξεις και εικόνες που δηλώνουν την αγανάκτηση για τον κόσμο, όπως έχει γίνει σήμερα. Δυσπιστία και απογοήτευση απέναντι στους κρατικούς μηχανισμούς, ιδιαίτερα στη Δικαιοσύνη. Στέλνουν μήνυμα συμπαράστασης, καλούν όλους να αφυπνιστούν και να γίνουν αυτοί οι ήρωες «Avengers»². Προσωπικά, με προκαλούν με την ευστοχία τους και αναδεικνύουν αλήθειες που δεν θέλω να βλέπω. Τέτοιου είδους μηνύματα, που επαναλαμβάνονται σε πολλά σημεία της Αθήνας, με κάνουν να νιώθω ότι η γενιά μου δεν είναι μόνο αυτό που πολλοί θέλουν να πιστεύουν, μια γενιά χαμένη στο κόσμο των smartphones³, αλλά μια γενιά που δεν φοβάται να πάρει πολιτική θέση και να αμφισβητήσει τις αποφάσεις των μεγάλων.

Λέξεις σκόρπιες εδώ και εκεί που αποτελούν την υπογραφή ή τη δήλωση κάποιου που θέλει να συνομιλήσει με τον κόσμο. Το «βασανίζομαι...» των graffiti είναι η λέξη που κατέληξε να περάσει και στο λεξικό της καθημερινότητάς μας. Άραγε, από τι βασανίζεται ο καλλιτέχνης του συγκεκριμένου graffiti;

Αυτή η μορφή τέχνης έκανε μεγάλο «άνοιγμα» στην Ελλάδα το 1990, έχοντας ξεκινήσει το 1960 από την Αμερική. Διάφορα στυλ ξεπηδούν κάθε τόσο, καθώς οι graffitiartists⁴ καινοτομούν καθημερινά. Τα graffiti δεν είναι μόνο μια μορφή τέχνης, αλλά και στάση ζωής. Οι διάφορες ομάδες των «γκραφιτάδων» είναι μια δεύτερη οικογένεια για τα μέλη που τις αποτελούν. Μεγαλώνοντας άκουγα γονείς και συγγενείς να κατηγορούν αυτού του είδους την έκφραση που «βρωμίζει τους τοίχους» και ποτέ δεν μπορούσα να καταλάβω γιατί. Για μένα αυτή η μορφή τέχνης είναι κάτι περισσότερο από «βρωμιά». Σπάει τη μουντάδα και το γκρίζο της πόλης και αυτή η αναστάτωση που μου προκαλεί έχει στόχο να μου δείξει ότι υπάρχει κι ένας άλλος πιο «όμορφος κόσμος» εκεί έξω.

¹ τέχνη του δρόμου

² οι Εκδικητές είναι αμερικανική ταινία υπερηρώων βασισμένη στο ομώνυμο κόμικ

³ «έξυπνο» κινητό τηλέφωνο

⁴ καλλιτέχνες των graffiti

Οι πιο πολυσύχναστοι δρόμοι του ιστορικού κέντρου της Αθήνας είναι ο κυρίαρχος καμβάς. Φαίνεται πως το κέντρο είναι και το κατάλληλο καταφύγιο για νέους καλλιτέχνες να πειραματιστούν, να προκαλέσουν δέος με τις δημιουργίες τους, επιθυμώντας, ίσως, να συνδιαλλαγούν με όσο περισσότερο κόσμο γίνεται.

Έντονα χρώματα και πολύβουες «θορυβώδεις» συνθέσεις που μπορεί κανείς να δει παντού. Στην αρχή μου προκαλούσαν αναστάτωση και μου χαλούσαν την κανονικότητα του μονότονου και ανιαρού urbanlandscape⁵. Κυκλοφορώντας, όμως, περισσότερο ανάμεσα σε αυτά τα έργα τέχνης, ανακάλυψα πόσο καλύτερα με έκαναν να αισθάνομαι δίνοντας χρώμα στην καθημερινότητά μου.

Δημιουργίες που σου παίρνει λίγο χρόνο μέχρι να καταλάβεις τι ακριβώς είναι αυτό που βλέπεις. Οι καλλιτέχνες αγαπούν τη «γεωμετρική περίοδο», καθώς τα έργα τους διακρίνονται από την επανάληψη της καμπύλης ή σχημάτων με αιχμές. Ίσως δεν έχουν γίνει με σκοπό να έχουν κάποιο συγκεκριμένονόημα, αλλά να σε... υπνωτίσουν με την επανάληψη των μοτίβων.

Πάντα προτιμούσα την παραστατική τέχνη, αυτήν μπορώ να τη νιώσω περισσότερο. Τα αφηρημένα μοτίβα μου φαίνονται ανούσια. Όμως, κοιτάζοντάς τα περισσότερο, βυθίζομαι μέσα στον κόσμο που αναπαριστούν. Συνειδητοποιώ ότι τελικά προτιμώ τα έργα με καμπύλες. Σε μια πόλη με τόσες αιχμές και γωνίες, αυτές με κάνουν να χαμογελώ.

A3. Οι συντάκτριες του κειμένου σημειώνουν: «Για μένα αυτή η μορφή τέχνης είναι κάτι περισσότερο από «βρωμιά». Σπάει τη μουντάδα και το γκρίζο της πόλης και αυτή η αναστάτωση που μου προκαλεί έχει στόχο να μου δείξει ότι υπάρχει κι ένας άλλος πιο «όμορφος κόσμος» εκεί έξω». Ποια είναι η δική σου άποψη για την παρουσία των graffiti στους τοίχους της πόλης σου; Θεωρείς πως αποτελούν μορφή τέχνης και, ταυτόχρονα, είναι φορείς κοινωνικών μηνυμάτων; Σε ένα άρθρο έκτασης 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, να διατυπώσεις την άποψή σου, τεκμηριώνοντάς την με κατάλληλα επιχειρήματα.

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΛΕΝΗ ΠΡΙΟΒΟΛΟΥ (1959 –)

Αδέσποτος

Στο παρακάτω απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Ελένης Πριοβόλου, «Φως σε μαύρο ουρανό» (Καστανιώτης, 2020), ο δεκαεξάχρονος Ντίνος, μαθηματικό μυαλό, βιώνει «δύσκολες» οικογενειακές συνθήκες.

⁵ αστικό περιβάλλον

Τον καλό καιρό οι γονείς έπρεπε να έχουν καλή εμφάνιση. «Η βιτρίνα παίζει μεγάλο ρόλο στη δουλειά μας» έλεγε η μάνα μου, που ήταν πάντα του κουτιού. Αψεγάδιαστη. Λεπτή, γυμνασμένη, ωραία. Και εγώ υπερήφανος. Όταν έρχονταν στο σχολείο, για να πάρουν βαθμούς, κορδωνόμουνα. Οι πιο ωραίοι γονείς ήταν οι δικοί μου. Μα κι αυτοί καμάρωναν, επειδή άκουγαν τα καλύτερα από τους δασκάλους μου. Ακόμα διάβαζα σε όλα τα μαθήματα. Μετά την κάθετη πτώση της οικογενειακής ευημερίας, τα φόρτωσα όλα στον κόκορα, εκτός από τα μαθηματικά που τα 'χω κάτω από το πετσί μου και με πυρώνουν.

Όταν τους πήρε και τους σήκωσε και έμειναν άνεργοι, μια μέρα ήσυχη δεν είχαμε. Η μάνα μου κατηγορούσε τον πατέρα και ο πατέρας τη μάνα. Πώς από μια κουβέντα έφταναν να αραδιάζουν όλα τα παράπονα που στοίβαζαν στον σκληρό δίσκο ο ένας για τον άλλο στα δεκαεφτά χρόνια γάμου;

«Εσύ φταις, επειδή θα μπορούσαμε να έχουμε πέντε φράγκα στην άκρη. Όλα για λούσα, στολίδια και διακοπές τα ξόδευες. Άσε τις ανανεώσεις στο σπίτι κάθε λίγο και λιγάκι, αλλαγές στα έπιπλα και στις κουρτίνες. Φάε έπιπλα και κουρτίνες τώρα».

«Κι εσύ; Εσύ που πάντα πρόβλεπες, γιατί δεν εμπόδιζες την παραφροσύνη μου; Παρέα δεν τα τρώγαμε; Μαζί δεν διασκεδάσαμε; Εσύ δεν έπαιρνες τόσα δάνεια;».

Μου γέμιζαν το κεφάλι σκουπίδια και δεν μπορούσα να κάνω μια όμορφη σκέψη. Έφτασα στην πλατεία μέσα στη μαυρίλα, όταν άκουσα τη μουσική καποείρα. Ένας χορευτής του δρόμου χόρευε στο ρυθμό της και πολύς κόσμος παρακολουθούσε με θαυμασμό. Έμεινα λίγο να δω και έπειτα συνέχισα το δρόμο μου χωρίς σαφή προορισμό. Η μουσική και ο χορός κατάφερναν κάπως να μου αλλάξουν τη διάθεση.

[...] Δεν ήξερα πού να πάω και τι να κάνω. Πιο πολύ την έβρισκα στο στέκι των γκραφιτάδων. Την μπάντα τους την ονόμαζαν *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι* και μαζεύονταν για πρόβες στο εγκαταλελειμμένο παγοποιείο. Άπαιχτοι μουσικοί. Έπαιζαν, φυσικά, και τα ξενέρωτα στις γιορτές του σχολείου, αλλά αυτά τους τα επέβαλλαν οι καθηγητές. Έγραφαν και δικά τους κομμάτια. Ραπ και ροκάδικα. Ήταν πολύ δημοφιλείς. Κυρίως στα κορίτσια, που μασάνε πιο πολύ με τις διασημότητες και τέτοια. Εκείνη τη μέρα είχα ακούσει να λένε πως θα ζωγράφιζαν τους τοίχους του παγοποιείου, επειδή σε λίγες μέρες θα έδιναν στο χώρο μια συναυλία. Για εκεί τράβηξα.

Βρίσκονταν όντως στο παγοποιείο. Έριχναν το τελευταίο χρώμα στους τοίχους. Πολλά χρώματα, ακανόνιστα σχήματα, λέξεις, αριθμοί. Ένας κόμπος άλυτος, αλλά ωραίος. Είναι ταλεντάρες! Η αλήθεια να λέγεται.

Η Ντόρη με είδε από μακριά και φώναξε:

«Ο Ντίνος!»

Με χαιρέτησαν. Πλησίασα αργά, κλωτσώντας τα σκουπίδια. Μέχρι να φτάσω κοντά τους, είχα ξεθαρρέψει αρκετά.

«Να ζωγραφίσω και εγώ κάτι;» ρώτησα κοιτώντας την Ντόρη.

Δεν αναρωτήθηκαν πώς και γιατί. Μου πρότειναν να διαλέξω χρώμα. Διάλεξα το μαύρο και σχεδίασα την απόλυτη εξίσωση:

$$\psi^2 = -\chi^2 + \chi - 1$$

«Είσαι φοβερός, ρε!» είπε ο Θανάσης και μου πρότεινε να μπω μόνιμα στην παρέα.

Μου άρεσε μέσα μου αυτό, αλλά δεν τους απάντησα. Τους είπα μόνο ότι θα πάω στη συναυλία τους και απομακρύνθηκα. Αν έμενα, ίσως ξεσπούσα σε εξομολογήσεις και δεν γούσταρα. Το μόνο που ήθελα ήταν να τιμωρήσω τους γονείς και να μείνω έξω από το σπίτι μια ολόκληρη νύχτα.

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο απόσπασμα που διάβασες από το μυθιστόρημα της Ελένης Πριοβόλου περιγράφονται «δύσκολες» οικογενειακές συνθήκες. Ποια είναι τα συναισθήματα που βιώνει ο Ντίνος με αφορμή τους καβγάδες των γονιών του; Πώς κρίνεις τις διεξόδους που καταφεύγει, για να αποφύγει το δυσάρεστο κλίμα στο σπίτι του;

ή

2. Να γράψεις έναν υποθετικό διάλογο, στον οποίο ο Ντίνος θα παρουσιάζει σε έναν πολύ καλό του φίλο τα συναισθήματα και τις σκέψεις του σε σχέση με τα γεγονότα στο σπίτι ή/και τις διεξόδους στις οποίες έχει στραφεί.

Μονάδες 25